

УЧЕБНАТА ЕКСКУРЗИЯ - МЕТОД ЗА ОПОЗНАВАНЕ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

Виолета Стоянова Костиева

НБУ „Михаил Лъкатник“, гр. Бургас

THE STUDY EXCURSION - A METHOD FOR GETTING TO KNOW THE CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE

Violeta Stoyanova Kostieva

Primary school Mihail Lakatnik, Burgas

Abstract: *The study tour is a method of learning through exploration, research and empathy.*

The purpose of the trips around Bulgaria is to present to the students historical, cultural and natural sites. To form personal qualities, spiritual and patriotic values, devotion to the native land, language and traditions.

Keywords: *travel, cultural and historical heritage, landmarks, Sliven, Tuida fortress, didactic materials*

Сливен – крепост Туида

България е страна с красива природа и богата история. Още от древността българските земи свързват в културно, стопанско и политическо отношение народите от Азия и Европа. Благоприятните климатични условия водят до разцвет на древните цивилизации, населявали българските земи. Неповторимо и уникално е историческото наследство от античността и средновековието. Народите, живели по българските земи оставят след себе си значими недвижими ценности - множество златни съкровища, гробници, крепости, манастири. Тяхното опазване, съхранение и представяне пред съвременното общество е от първостепенно значение. Голяма част от археологическото богатство на наша територия може да бъде посетено и разгледано. Места за посещения са историко-археологически обекти – археологически разкопки, крепости, кули, дворци, бойни места, мемориални паметници; архитектурни обекти – чешми, мостове, акведукти, сгради, улици, площади, старинни квартали, етнографски обекти – музеи, обичаи, облекла, предмети от бита, занаяти, работилници; религиозни обекти – църкви, манастири, светилища, гробници; културно-познавателни обекти – експозиции, панорами, възстановки, картинни галерии, библиотеки; културни атракции– фестивали, изложби, представления.

Посещаването и изучаването на подобни обекти има голямо значение за патриотичното възпитание на подрастващото поколение. Оpoznavането на природата, на нейните богатства и красоти, проучването на културната история от древността до наши дни поражда у учениците положителни чувства към родното, българското, към създаденото от народа ни, към това, което е изградил през вековете.

Пътуването до град Сливен с ученици от четвърти клас се реализира с учебна цел по предварително съставен туристически маршрут, предназначен в рамките на един ден. То е осъществено с цел разширяване на познавателните потребности на учениците за изучаване на исторически забележителности в този край. Свързано е с опознаване на исторически обект – крепостта Туида.

Реализирането на дейността е съпроводена от няколко етапа: предварителна подготовка (проведена в класната стая). За целта учениците предварително са запознати с понятието крепост, с помощта на нагледен материал е разяснено предназначението им. Получават сведения за тяхното разположение и състояние в днешни времена. Най-общо се представят крепости от античността, средновековието и средата на 19. век, достигнали до нас. След изслушване на общата информация, учениците попълват таблицата на работния лист, за да затвърдят и систематизират знанията си.

Същинската работа се осъществи при пристигането на крепостта. Ставаме свидетели и участници в образователна програма, подготвена и реализирана от екскурзовода. Пътуването във времето се осъществява чрез дейности, които продължават около 4 часа. В тях са включени различни мероприятия – обиколка из историческия обект, съпроводена с разказ за устройството на града; разясняване на предназначението на разкритите части; представяне на бойно снаряжение – саби, мечове, лъкове, бойна брадва, боздуган и кистен (средновековно бойно оръжие с малка дръжка и синджир, на който виси топче от метал или кост); облекла, занаяти, забавления, стрелба с лък, игри от отминало време.

Учениците слушат и отразяват в предварително изготвена карта предназначението на всяка част от крепостта.

В програмата е включен и соколът Драко, защото соколарството е древен занаят и има сведения, че е бил практикуван и на територията на крепостта. Уредниците разказват за природата като дом на дивите животни, учат децата да я обичат, да се грижат за нея.

Изключителен интерес предизвикват игрите от миналото. Разделени на групи, децата изиграват всяка една от тях. Някои със състезателен характер, а други развиващи определени качества – ловкост, прецизност, точност, внимание, бързина. Убеждават се, че те са били много важни за старите българи, защото са свързани с начина им на живот, с оцеляването, със защитата от нашественици. Разбират, че те се изграждат още от най-ранна детска възраст.

Прилагам следните материали, използвани преди и след проведената екскурзия до крепостта Туида. (Приложение № 1, 2, 3, 4)

В заключение бих казала, че използването на учебната екскурзия в учебния процес, развива познавателните интереси, мисленето, стимулира творческите изяви на учениците. Опознаване на културно-историческото наследство прави учениците съпричастни към миналото, спомага за съхраняване, запазване и обогатяване на тези ценности. Поставени в различна неучебна среда, учениците са активни участници, те се докосват до богатото културно наследство – съхраняват и споделят.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

Забележителности - в и около Сливен	
ПП „Сините камъни”	Разположение – част от Източна Стара планина Местност Карандила
Старият бряст	Вековно дърво в центъра на Сливен
Паметникът на Хаджи Димитър	В центъра – висок 12м, а самата фигура на воеводата 4м
Часовникова кула	На повече от 200 години
Фабриката на Добри Желязков	1834г. – първата на Балканите текстилна фабрика
Чинтуловите песни - Къде си вярна, ти любов народна? - Стани, стани, юнак балкански - Вятър ечи, Балкан стене	Добри Чинтулов (1822- 1886) – български поет, композитор и педагог
Къща Миркович Георги Миркович – български революционер, просветен деец и лекар. Той е първият лекар, започнал да лекува по метода на хомеопатията.	Къщата е паметник на културата и художествена галерия
Църквата „Св. Димитър”	Красиви стенописи, много икони, богат иконостас
Сградата на община Сливен	
Исторически музей	
Крепост Туида	Разположена на хълма Хисарлъка Използвана от Римската империя, Византия и средновековна България
Музей на текстилната индустрия	Представя развитието на текстилната индустрия през вековете
Къща музей Сливенски бит – XIX– XX в.	Възрожденска сливенска къща Етнографска експозиция
Къща музей Хаджи Димитър	1935г.- открита първа музейна сбирка; 1955г. – прераства в експозиция

	Експозиция за войводите Хаджи Димитър и Стефан Караджа – фотоси, предмети от бита, оръжия, униформи, знаме
Водопад Футула	Висок около 10 м

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

КРЕПОСТИТЕ – НЕПРЕХОДНИЯТ СИМВОЛ НА ИСТОРИЯТА

Крепостите - твърдините на България	
Какво е крепост?	Укрепено с яки стени, ровове и други съоръжения населено място; защитено място, труднопревземаемо
Предназначение - строени с отбранителна цел на важни места	- град-крепост - само крепост – военен гарнизон - за убежище – при опасност хората се крият в тях
Крепости на територията на България	
Крепости с непристъпни скали – естествена защита	Царевец Асенова крепост Ловешка крепост - Хисаря Овеч (край Провадия)
Крепости в Южна България средновековни	Моняк (Родопи) Устра (Родопи) Мезек (с. Мезек - Източни Родопи) Цепина (с. Дорково) Букелон (с. Маточина) Момчилова крепост

Крепости в Северна България	Червен Состра Нове (Свищов) Дуросторум – Дръстър (Силистра) Градище (Габрово) Меджиди Табия (19. век)
Значение	Историческо наследство, което трябва да бъде запазено, съхранено и предадено на следващите поколения.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

КРЕПОСТ ТУИДА

Разположение	в град Сливен на хълм Хисарлъка
В миналото е населявана от:	траки римляни средновековни българи
В началото	Селище-тържище – център на селскостопанска дейност и търговия
IV в.	Крепост
V в.	Унищожена от хуните
VI в.	Укреплението е възстановено: допълнителни съоръжения – стълбища, канали, водопроводи Базилика Строителство извън крепостните стени Проход и подземен тунел

VII в.	Нашествия на авари и славяни
VIII в.	Ново заселване
IX в.	Строителни работи, благоустройство
XI – XII в.	Печенези – превземат крепостта. Завръщане на българското население Упадък
XIII в.	В началото на XIIIв. животът в крепостта прекъсва завинаги.
Разкопките разкриват:	Крепостни стени Кули – югоизточна и североизточна Порти – южна и северна Помещения – жилищни, стопански, военни Останки от: - славянски жилища - култов комплекс - базилика
Особена ценност	Оброчна плочка на Тракийски конник (II - IIIв.)

Крепостта Туида е била част от отбранителната система по протежение на Стара планина и е играела важна роля в защитата на Римската империя, а по-късно и на средновековната българска държава.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

ДА НАУЧИМ ПОВЕЧЕ ЗА ГРАБЛИВИТЕ ПТИЦИ!

1. Грабливи птици.

<u>Ястребови</u> -	<u>Соколови</u> -	<u>Совови</u> -
здрави, остри нокти, силно зрение	силен, здрав, остър клюн	силно зрение и слух, тих полет
орел – морски, скален, малък креслив, змияр, малък	сокол Орко	бухал

черна каня	СОКОЛ СКИТНИК	улулица
обикновен мишелов	ЛОВЕН	кукумявка
осояд	МАЛЪК	сова
ястреб – малък, голям, късопръст	КЕРКЕНЕЗ	

Биват още: дневни и нощни

2. ЛЮБОПИТНО!

*В крепостта Туида се отглежда **ястребовия мишелов Драко**. Видът му се среща в района на Централна Америка. Грабливите птици у нас са защитени видове и е абсолютно забранено да бъдат отглеждани от хората. Родителите на Драко са от Мексико, внесени са у нас и яйцето с нашия ястребов мишелов е излюпено в България. Този вид е единственият, който може да живее на групи с други птици.*

*Драко живее във **волиера** – голяма клетка за птици, в която те могат и да летят. Птицата се отглежда при специален режим и се храни само с хубаво прясно месо.*

Ястребовият мишелов е най-добре приспособимата за обучение граблива птица.

И ОЩЕ НЕЩО!

***Нашите предци са конен народ**. Те са ловували не само с познатите ни оръжия - копие, лък, аркан (ласо), хрътки (порода куче), но и с грабливи птици. **Соколите** са били постоянни спътници в ежедневието им.*

Защо според вас ястребовият мишелов носи името Драко?

- защото е кръстен на името на трънлив храст - драка
- защото е любопитна и закачлива птица
- защото е заядлив

За контакт с автора:

Виолета Костиева

e-mail: v_kostieva@abv.bg